

Publisert 05.04.2022 | Sist endret 05.04.2022

Rett til sosialhjelp i forbindelse med innføring av midlertid kollektiv beskyttelse for personer fordrevet fra Ukraina

Ukrainske borgere som søker beskyttelse i Norge, har rett til å få hjelpebehovet sitt vurdert etter sosialtjenesteloven. NAV-kontoret bør hjelpe og veilede ukrainske flyktninger om registrering hos politiet. NAV-kontoret må videre avklare hvilke muligheter personen har til statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass i kommunen.

Midlertidig kollektiv beskyttelse for ukrainske borgere

Regjeringen iverksatte den 11. mars 2022 en ordning som innebærer at ukrainske borgere som ankom landet etter 24. februar skal innvilges midlertidig kollektiv beskyttelse i Norge. Ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse innebærer at asylsøkere gis en tillatelse basert på gruppetilhørighet, og ikke etter en individuell vurdering. Tillatelsene gis for ett år, og gir blant annet rett til å arbeide og få nærmeste familie til Norge.

Det er politiet som har ansvaret for å registrere flyktningene, mens selve vedtaket om kollektiv beskyttelse blir fattet av UDI. De aller fleste steder må personen kontakte politiet for å avtale

tidspunkt til registrering før de møter opp. Utgangspunktet er at personene som søker beskyttelse skal ivaretas gjennom statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass. Dette er en del av ansvarsdelingen mellom stat og kommune. Slik situasjon er nå kan også akuttinnkvartering være aktuelt. Se mer informasjon om ulike typer asylmottak på nettsidene til UDI.

Det er imidlertid ukrainske flyktninger som ikke har tatt opphold i statlig innkvartering, men som bor med familie, venner eller øvrig nettverk. For denne gruppen som har opphold utenfor statlig innkvartering, vil NAV-kontoret kunne være første møte med det offentlige Norge.

Alle som henvender seg til NAV-kontoret og ikke har registrert seg hos politiet, bør veiledes om å registrere seg så raskt som mulig. NAV-kontoret kan vise til informasjon som ligger på politiets nettsider.

Rettigheter etter sosialtjenesteloven

Sosialtjenesteloven gjelder for alle som oppholder seg i Norge, jf. § 2 i loven. Det er imidlertid gitt forskrift som begrenser lovens anvendelse for personer som ikke er norske statsborgere, eller som ikke har bopel i riket. Det er blant annet begrensninger/unntak for utenlandske borgere i forskriften § 1 og § 2.

Forskriften § 1

§ 1 første ledd fastsetter at personer som ikke er norske statsborgere og som ikke har bopel i riket, ikke har krav på individuelle tjenester etter loven, med unntak av opplysning, råd og veiledning jf. § 17 i loven. Hvis personen befinner seg i en nødssituasjon og ikke kan sørge for livsoppholdet sitt, har han/hun likevel rett til hjelp, jf. § 1 andre ledd.

Det er imidlertid gjort unntak fra dette for personer som har rett til å bli i landet i påvente av behandling av søknad om oppholdstillatelse, jf. § 1 fjerde ledd. Personer som er omfattet av § 1 fjerde ledd har rett på tjenester etter loven på lik linje med befolkningen for øvrig.

Forskriften § 2

§ 2 første ledd begrenser rettighetene etter loven for personer som har søkt om beskyttelse, og som er i, eller kan få, statlig innkvartering. Dette omfatter også personer som er i alternativ mottaksplassering.

Disse personene har ikke krav på individuelle tjenester etter loven, med unntak av opplysning, råd og veiledning jf. § 17 i loven. Dette er i samsvar med ansvarsdelingen mellom stat og kommune og med prinsippet om økonomisk stønad som subsidiær ytelse.

Personer som er innvilget opphold i Norge, og som flytter fra statlig innkvartering på eget initiativ og søker om sosiale tjenester, kan henvises tilbake til det statlige tilbudet med mindre dette er åpenbart urimelig, jf. § 2 annet ledd.

Hva gjelder for ukrainske borgere?

- Ukrainske borgere som **ikke har fått registrert** seg hos politiet for å søke om kollektiv beskyttelse har rett til opplysning, råd og veiledning og hjelp i en nødssituasjon, jf. § 1 annet ledd. Hvis personen ikke har fått time for registrering hos politiet, og trenger informasjon og veiledning, bør NAV-kontoret informere og eventuelt hjelpe vedkommende til å få registrert seg så raskt som mulig. Hvis personen er i en nødsituasjon, har vedkommende rett til det hjelp til det helt nødvendige. Hvis behovet for hjelp strekker seg ut i tid, må NAV-kontoret ta en konkret vurdering av hva som er forsvarlig å dekke. Det kan for eksempel være fordi det er ventetid på å få time til

registrering hos politiet. Det må på vanlig måte avklares om personen har andre muligheter, som for eksempel akuttinnkvartering.

- Ukrainske borgere som **har registrert** seg hos politiet og venter på vedtak om kollektiv beskyttelse er omfattet av § 1 fjerde ledd. Ukrainske borgere som kan få statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass kan vises til å benytte dette. Vi vil presisere at det må være et faktisk tilbud som personen kan benytte seg av. NAV-kontoret må ivareta det konkrete hjelpebehovet frem til tilbud om statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass er en faktisk mulighet. Det må avklares om akuttinnkvartering kan være en mulighet i påvente av dette.
- Ukrainske borgere som **har fått vedtak om kollektiv beskyttelse** har fulle rettigheter etter loven. Personene kan få statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass frem til bosetting. Hvis personen på eget initiativ flytter fra statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass, og søker økonomisk stønad, kan vedkommende henvises tilbake til dette tilbudet med mindre det er åpenbart urimelig. Ukrainske borgere som aldri har vært i statlig innkvartering eller alternativ mottaksplass, vil kunne ha rett på dette frem til bosetting. NAV-kontoret må avklare om dette er en faktisk mulighet ev. om det kan være aktuelt med akuttinnkvartering frem til bosetting.

Nyttige sider hos andre etater

Informasjon om krisen i Ukraina - UDI

(<https://www.udi.no/krisen-i-ukraina/>)

Slik søker ukrainske borgere kollektiv beskyttelse i Norge

(<https://www.udi.no/krisen-i-ukraina/>) - Politiet

(<https://www.politiet.no/tjenester/opphold-i-norge-og-asyl/krigen-i-ukraina/slik-soker-ukrainske-borgere-kollektiv-beskyttelse-i-norge/>)